

10. LÍNIES ESTRATÈGIQUES PERA LA IGUALTAT EN LA SANITAT PÚBLICA VALENCIANA

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Sanitat
Universal i Salut Pública

- Índex**
- 10.1. Introducció**
  - 10.2. Accions impulsades des de la Unitat d'Igualtat**
    - 10.2.1. Equitat en la salut sexual i reproductiva. Recuperació de drets
    - 10.2.2. Lluita contra la violència de gènere
    - 10.2.3. Igualtat d'oportunitats en la política de recursos humans. Els plans d'igualtat
    - 10.2.4. Informes d'impacte de gènere en la normativa
    - 10.2.5. Impuls de l'ús de llenguatge inclusiu en l'àmbit sanitari

10.1. Introducció

El Decret 37/2017, de 10 de març, del Consell, pel qual s'aprova el Reglament orgànic i funcional de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública (DOGV 8000 de 15/03/2017), atribueix a la Unitat d'Igualtat integrada en el gabinet tècnic les funcions següents:

- Vetlar per l'aplicació efectiva del principi d'igualtat entre dones i homes.
- Dur a terme el seguiment, l'avaluació del desenvolupament i el grau de compliment de la normativa vigent en matèria d'igualtat entre dones i homes.
- Assessorar en l'elaboració d'informes sobre impacte per raó de gènere.
- Supervisar i proposar per a la incorporació de la perspectiva de gènere en els contractes, les subvencions, els convenis, els acords, la gestió de recursos humans i qualsevol altra actuació que es duga a terme en l'àmbit de les competències d'aquesta unitat, així com analitzar l'impacte dels resultats quant al gènere que han tingut aquestes actuacions.
- Fomentar i assegurar la utilització d'un llenguatge no sexista i no discriminatori en els documents i els informes que s'elaboren.
- Assistir tècnicament en l'elaboració de la publicitat institucional que es promoga des d'aquest departament, de manera que aquesta transmeta valors positius i igualitaris i evite, en tot cas, estereotips de gènere.
- Supervisar i proposar mesures per a la incorporació de la perspectiva de gènere en l'elaboració dels pressupostos.
- Recaptar la informació estadística generada per l'activitat del departament i assessorar en relació amb l'elaboració dels pressupostos, així com fer l'anàlisi, el seguiment i el control, des de la dimensió de gènere, de les estadístiques oficials relacionades amb l'àmbit competencial d'aquest.
- Promoure l'elaboració d'estudis d'investigació i informes tècnics de diagnòstic de la situació de les dones, en relació amb les àrees d'activitat del departament, amb la finalitat de detectar i corregir possibles situacions de desigualtat entre dones i homes.
- Assessorar en l'elaboració de plans d'igualtat, col·laborar en l'avaluació d'aquests i proposar l'adopció de mesures correctores.
- Impulsar la formació i la sensibilització del personal del departament en relació amb l'abast i el significat del principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes, mitjançant la formulació de propostes d'accions formatives a la Direcció General de l'Institut Valencià de les Dones i per la Igualtat de Gènere.
- Impulsar i proposar mesures específiques adreçades a corregir situacions de desigualtat social que afecten, especialment, dones en exclusió social, víctimes de violència o que pateixen discriminació múltiple.
- Promoure i impulsar el desenvolupament de mesures de corresponsabilitat i conciliació de la vida personal, laboral i familiar que s'adopten des de la conselleria amb competències en funció pública.

Per a la implementació de les mesures d'igualtat en les matèries competencials pròpies d'aquesta conselleria, s'exerceixen, a més, les funcions de:

- Promoure i supervisar l'elaboració d'estudis de salut i gènere.
- Supervisar i proposar mesures per a la incorporació de la perspectiva de gènere en els plans, les estratègies i els protocols sanitaris.

En aquests tres anys s'han consolidat diverses línies de treball que contribueixen a l'impuls de les polítiques d'igualtat en totes les línies competencials de la Conselleria i que es poden resumir en les següents.

10.2. Accions impulsades des de la Unitat d'Igualtat

10.2.1. Equitat en la salut sexual i reproductiva. Recuperació de drets

Millorar la salut sexual i reproductiva de la població de la Comunitat Valenciana, amb la promoció del desenvolupament efectiu dels drets sexuals i reproductius de totes les persones que la componen, és una de les línies estratègiques de la Conselleria. I ho fa a través de l'*Estratègia de salut sexual i reproductiva de la Comunitat Valenciana 2017-2021*.

La repercussió notable d'aquesta en la salut de les dones fa que siga una línia d'actuació prioritària per a la Unitat d'Igualtat. En aquest sentit, s'han dut a terme diverses actuacions, que s'exposen a continuació.

Accés de les dones soles i sanes o lesbianes i/o bisexuals a les tècniques de reproducció humana assistida

L'Ordre ministerial SSI/2065/2014, de 31 d'octubre, per la qual es modifiquen els annexos I, II i III del Reial decret 1030/2006, de 15 de setembre, va establir que les usuàries de les tècniques de reproducció humana assistida havien de tindre "un trastorn documentat de la capacitat reproductiva o absència d'embaràs després d'un mínim de 12 mesos de relacions sexuals amb coit vaginal sense ús de mètodes anticonceptius", cosa que limita les teràpies de reproducció humana assistida als casos en els quals es vol resoldre un problema de salut: l'esterilitat.

Aquest canvi normatiu suposa una discriminació clara, per raó d'estat civil i d'orientació sexual, en els drets sexuals i reproductius, ja que anul·len el dret, de les parelles de dones (lesbianes i/o bisexuals) i de les dones soles, a l'accés a les tècniques de reproducció humana assistida.

L'elaboració, l'octubre de 2015, d'una instrucció de la consellera sobre els criteris generals d'accés als tractaments de reproducció humana assistida (TRHA) en els centres sanitaris i les institucions dependents de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública va posar fi a aquesta discriminació en modificar els criteris d'accés a les tècniques de reproducció humana assistida en la Sanitat Pública Valenciana.

L'impacte d'aquesta mesura en dones soles i dones amb parella dona ha sigut molt considerable, tal com es reflecteix en la taula següent:

Accés a les tècniques de reproducció humana assistida			
Situació	2016	2017	2018
Dona sola	18	219	114
Parella dona-dona	1	52	37
TOTAL	19	271	151

La incidència de la mesura és escassa el primer any d'aplicació de la resolució, per una falta d'informació sobre aquest nou dret, i és el 2017 quan es produeix un fort increment que s'estabilitza el 2018.

Accés gratuït a la píndola del dia de després (PDD)

Malgrat la campanya permanent de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública que proporciona informació sobre la dispensació gratuïta de la PDD en els serveis sanitaris i en els centres de salut sexual i reproductiva, continua sent en les oficines de farmàcia on es dispensa un nombre més alt de dosi.

Unitats dispensades de PDD en centres sanitaris			
Rang d'edat	Unitats dispensades (PDD)		
	2016	2017	2018
Entre 11 i 14 anys	7	9	7
Entre 15 i 20 anys	128	125	125
Entre 21 i 25 anys	77	69	47
Entre 26 i 30 anys	66	52	60
Entre 31 i 36 anys	100	74	73
Entre 37 i 40 anys	56	52	52
Entre 41 i 45 anys	44	36	31
Entre 46 i 50 anys	26	14	13
Entre 51 i 56 anys	4	2	2
Entre 57 i 61 anys	0	1	0
TOTAL	508	438	410

La reversió i la normalització de la interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) en la Sanitat Pública Valenciana

L'accés a la interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) està regulada en la Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs. No obstant això, el sistema sanitari públic valencià va delegar aquesta execució en clíniques privades, a través d'acció concertada.

Amb l'elaboració de la *Guia clínica per a la interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) pel mètode farmacològic* i la formació sobre l'aplicació d'aquesta es comença a impulsar la utilització d'aquest mètode en el sistema sanitari públic i a facilitar l'execució de les IVE previstes en l'article 14 de la Llei 2/2010.

Al llarg de 2018 s'han mantingut nombroses reunions en els departaments de salut per a continuar impulsant aquesta execució en els serveis sanitaris públics, i s'ha intensificat l'elaboració de protocols clínics intradepartamentals que preveuen la coordinació entre els CSSR i els serveis d'obstetrícia y ginecologia dels hospitals.

Accés als mètodes anticonceptius reversibles de llarga duració (LARC)

El finançament públic dels mètodes anticonceptius reversibles de llarga duració (LARC) en tots els departaments de salut i l'impuls per a la implantació d'aquests en dones que acudeixen als centres de salut sexual i reproductiva, són mesures importants per a evitar embarassos no planificats.

En el marc de l'Estratègia de salut sexual i reproductiva, ESSR, i en **compliment de l'acció "Finançament dels mètodes anticonceptius de llarga duració, LARC, en tots els departaments de la Comunitat"**, emmarcada en la **línia d'estratègia "Equitat en l'accés i la qualitat en l'atenció a la salut sexual i reproductiva que garanteix els drets sexuals i reproductius"**, s'adopta la decisió de finançar diversos mètodes anticonceptius reversibles de llarga duració (LARC). Aquesta decisió es fa efectiva en la *Resolució de 15 de juny de 2017, per la qual s'autoritza l'adquisició i la utilització de mètodes anticonceptius reversibles de llarga duració, LARC, en els centres públics dependents de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública*. Amb això s'impulsa l'accés a aquests mètodes per a dones que acudeixen als centres de salut sexual i reproductiva de tots els departaments de salut.

El quadre adjunt reflecteix l'augment de la distribució d'aquests LARC nous. El 2018 es comença a distribuir el DIU Kyleena, que és més apropiat per a dones nul·lípars i adolescents. La disminució del DIU Jaydess es deu a l'eficàcia i la seguretat més alta del DIU Kyleena, la relació cost-eficàcia del qual és superior perquè la durada d'aquest és de 5 anys, en contrast amb els 3 del Jaydess. D'altra banda, la distribució dels implants hormonals subcutanis (Implanon NXT) ha augmentat un 60,28 %.

Mètodes anticonceptius reversibles de llarga duració (LARC)				
Descripció del principi actiu	Descripció de l'article	Distribució		
		Any 2017	Any 2018	
DIU plàstics amb progestagen	JAYDESS 13,5 mg, sistema d'alliberament intrauterí, 1 envàs blíster	879	256	
DIU plàstics amb progestagen	KYLEENA 19,5 mg, sistema d'alliberament intrauterí, 1 sistema d'alliberament intrauterí		2.063	
DIU plàstics amb progestagen	MIRENA 0,02 mg cada 24 hores, sistema d'alliberament intrauterí, 1 dispositiu intrauterí	3.576	4.209	
ETONOGESTREL	IMPLANON NXT 68 mg, 1 implant amb aplicador	2.515	4.031	
TOTAL		6.970	10.559	

10.2.2. Lluita contra la violència de gènere

La Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública es consolida com a eix essencial en la lluita contra la violència que pateixen les dones i les filles i els fills d'aquestes.

És per això que una de les accions que es va posar en marxa el novembre de 2015 va ser declarar tots els centres sanitaris "Espais segurs i lliures de violència de gènere".

Sota aquest lema i amb totes les accions i el material de suport a aquesta iniciativa, es comunica a les dones un missatge clar: que els centres sanitaris contribueixen a garantir la seguretat

d'aquestes i estableixen un nivell de confiança més alt en elles perquè entenguen que el personal sanitari els ajudarà a abordar la situació de violència en la qual viuen.

A partir d'aquest moment s'impulsa de manera decisiva la detecció precoç i la prevenció de la violència de gènere a través d'un sistema de cribratge universal a les dones de més de 14 anys, en entendre que l'abordatge integral de la salut de les dones passa per l'actuació sanitària davant de les situacions de violència de gènere.

El cribratge consisteix a fer una sèrie de preguntes a la dona que és atesa en el sistema sanitari per a poder valorar si hi ha violència de gènere.

Així, la política general de la Conselleria per a combatre la violència de gènere, siga física, psíquica o sexual, es recolza en les línies d'actuació següents:

1. Tots els centres sanitaris són espais segurs i lliures de violència de gènere.
2. Sensibilitzar i formar tot el personal del sistema de salut valencià per a detectar de manera precoç i previndre la violència contra les dones que acudeixen als serveis sanitaris.
3. Fer el cribratge de detecció de violència de gènere a les dones de més de 14 anys que acudeixen a un centre sanitari, independentment del motiu de consulta, a través de l'aplicació informàtica SIVIO.
4. Impulsar l'elaboració del pla d'intervenció i el seguiment de les dones víctimes de violència de gènere detectades en els centres d'atenció primària i especialitzada.
5. Millorar els circuits d'atenció sanitària per a les dones en situació de violència de gènere, fonamentalment l'atenció d'alguns serveis especialitzats, com són els serveis d'urgència, les unitats de salut mental, les unitats de conductes addictives o els centres de salut sexual i reproductiva.
6. Col·laborar amb les diverses administracions implicades en l'atenció integral a les dones víctimes de violència de gènere.

Campanyes de divulgació i material de suport

La "*Guia per a l'actuació sanitària davant de la violència de gènere*" és una eina imprescindible en les consultes sanitàries, perquè estableix els passos a seguir per a la detecció precoç i la prevenció de la violència de gènere.

El fullet *informatiu per a les dones* que acudeixen als centres sanitaris conté informació perquè aquestes puguen detectar signes d'alerta de violència de gènere, així com un missatge clar sobre la importància de confiar en el personal sanitari que les atén habitualment, ja que la violència de gènere també és un problema de salut.

Tots els centres sanitaris estan identificats mitjançant cartells de la campanya permanent "*Espai segur i lliure de violència de gènere*", que creen un clima favorable per a abordar les situacions de violència de gènere en l'atenció sanitària que es dona dia a dia a les dones.

En el quadre adjunt s'indica el material distribuït el 2018.

Material	Distribució el 2018
----------	---------------------

Adhesiu en paper 12 x 12 cm "Espai segur i lliure de violència de gènere"	2.250
Fullet de violència de gènere per a les dones	6.970
Guia breu per a professionals sobre violència de gènere	3.300
PVC rígid 30 x 30 cm "Espai segur i lliure de violència de gènere"	2.545
Vinil adhesiu transparent 22,5 x 22,5 cm "Espai segur i lliure de violència de gènere"	520

Formació i sensibilització en violència de gènere

La formació i la sensibilització del personal sanitari continua sent una prioritat per a la detecció precoç de la violència de gènere. Es continua donant una oferta formativa àmplia, tant reglada com no reglada, per a tot el personal.

- Formació en violència de gènere

Dins de la formació contínua de 2018 s'han fet **15 edicions de cursos destinats al personal sanitari**, que doten d'eines per a l'actuació sanitària davant de la violència de gènere en els serveis sanitaris. També s'han fet sessions formatives per al personal en formació resident.

Formació en violència de gènere			
Any	Hores	Alumnat	Pressupost
2015	186	325	7.526
2016	250	560	30.489
2017	268	828	9.903
2018	320	950	10.231
Total	1.024	2.663	58.149

- Tallers i sessions (1-2 hores)

La formació i la sensibilització a través de tallers continua sent un model important de formació que té com a objectiu fonamental entrenar professionals per al maneig de l'aplicació SIVIO.

Al llarg de 2018 s'ha incidit en la **formació del personal de les unitats de suport a l'atenció primària** (centres de salut sexual i reproductiva, unitats de salut mental i unitats de conductes addictives).

Les dades globals d'aquest tipus de formació són les següents:

Tallers i sessions		
Any	Nre. de sessions	Alumnat
2016	250	4.322
2017	200	5.000
2018	250	5.500
Total	700	14.822

Pel que fa a *campanyes de sensibilització*, cal destacar la campanya d'estiu amb l'eslògan "*El masclisme no se'n va de vacances*" a través de la intranet de la Conselleria per a recordar la importància d'intensificar la detecció precoç en l'època estival.

A més, en els departaments de salut s'han dut a terme **més de 40 accions**, entre aquestes, jornades, taules redones i trobades als hospitals i els centres de la xarxa sanitària pública, que han coincidit amb el *Dia Internacional de l'Eliminació de la Violència contra la Dona*.

També s'ha impulsat la creació de comissions de violència de gènere en tots els departaments de salut, amb reunions periòdiques i propostes de millora en protocols, formació, etc.

La detecció precoç de la violència de gènere a través del cribratge universal

Els resultats de la detecció precoç de la violència de gènere a través de cribratge es faciliten en el capítol 9 de Salut Pública (*apartat 9.5.9*).

Atenció a les dones amb addiccions o problemes de salut mental que pateixen violència de gènere

La violència de gènere és més freqüent quan les dones estan en situacions de vulnerabilitat especial, i és per això que s'està fent un gran esforç per a detectar i previndre aquesta situació en dones amb malalties mentals, discapacitat o addiccions, per la qual cosa s'ha elaborat la *Guia d'intervenció davant de la violència de gènere en dones amb addiccions*.

La signatura, a l'abril de 2018, de l'Acord de coordinació entre la xarxa de centres d'atenció a les dones víctimes de violència de gènere que depenen de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, i la xarxa de salut mental i conductes addictives que depenen de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, suposa un avanç per a garantir una resposta coordinada a les dones que presenten aquesta situació de vulnerabilitat doble. Aquesta acció s'emmarca dins dels compromisos en el Pacte valencià contra la violència de gènere i el Pacte de salut mental.

El 2018 s'ha fet un **curs de formació de 25 hores** per al personal sanitari de les unitats de conductes addictives (UCA), al qual han assistit 35 professionals, així com tallers formatius per a les UCA i per al personal de les unitats de salut mental.

Protocol d'atenció integral, sanitària i judicial a víctimes d'agressions sexuals

L'objectiu és proporcionar recomanacions perquè el conjunt de professionals sanitaris i no sanitaris que atenguen una víctima d'agressió sexual actuen de manera homogènia i coordinada.

El 2018 s'ha constituït el grup de treball multidisciplinari per a l'elaboració del protocol. En aquest grup de treball estan representats la judicatura, les forces i els cossos de seguretat de l'Estat, els instituts de medicina legal, els recursos especialitzats en atenció a la dona i el personal sanitari. S'han reunit en quatre ocasions al llarg de l'any i han elaborat diversos esborranys, de manera que es preveu l'acabament d'aquest grup per a juny de 2019.

Prevençió i tractament de la mutilació genital femenina

La mutilació genital femenina (MGF), segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), "comprén tots els procediments que, de manera intencional i per motius no mèdics, alteren o lesionen els òrgans genitals femenins" i "no aporta cap benefici a la salut de les dones i les xiquetes, sinó que les perjudica de manera molt variada" (OMS, nota descriptiva núm. 241, febrer de 2010).

El *Mapa de la mutilació genital femenina a la Comunitat Valenciana* reflecteix les dades proporcionades pel Sistema d'Informació Poblacional (SIP) en data de gener de 2016. Segons aquest, la població total que procedeix de 23 països en els quals l'MGF està generalitzada i recalca en la nostra Comunitat se situa en 19.934 persones, i d'aquest total, 5.429 són dones i xiquetes (1.268 de menys de 15 anys i 4.161 de més de 15 anys).

El *Protocol d'actuació sanitària davant de la mutilació genital femenina* permet orientar el personal sanitari per a la prevenció i el tractament de l'MGF.

– **Sensibilització i formació en mutilació genital femenina (MGF)**

Es basa en l'elaboració d'intervencions per a sensibilitzar i formar el personal sanitari i els agents de salut de base comunitària en la necessitat de previndre l'MGF.

Al llarg de 2018 s'han fet nombroses activitats en tots els departaments de salut. Les dades que s'han registrat són les següents:

Sensibilització i formació en MGF		
Tipus d'activitat	2017	2018
Sensibilització (jornada, taller, xarrada, etc.)	14	32
Formació (cursos, seminaris, etc.)	3	3

– **Tractament mèdic, quirúrgic i psicosexual de les complicacions de l'MGF en la Unitat de Referència (UR)**

La Unitat de Referència (UR) de Cirurgia Reconstructiva de la Mutilació Genital Femenina en l'hospital Dr. Peset de València fa la reconstrucció genital a les dones que ho sol·liciten i estableix un circuit de derivació des dels diversos centres sanitaris (*reflectit en el protocol d'actuació*).

També du a terme una tasca molt important en la formació i la sensibilització del conjunt de professionals de tots els departaments, a través de sessions clíniques, tallers i jornades, així com les campanyes en els mitjans de comunicació.

El 2018 s'han valorat 24 dones en aquesta UR, 4 de les quals han sigut intervingudes. A l'hora de valorar el nombre de dones que accedeixen a la reconstrucció, cal tindre en compte que va començar la detecció fa poc més de 2 anys, que és quan es va posar en marxa el protocol.

Dones ateses en la Unitat de Referència de l'hospital Dr. Peset			
	2016	2017	2018
Nre. de dones valorades	9	19	24
Nre. de dones	3	6	4

intervingudes

L'experiència i el compromís en la prevenció de l'MGF que ha anat acumulant el Servei d'Obstetrícia i Ginecologia de l'**Hospital General de Castelló** també contribueix a la detecció i la valoració de casos i la derivació posterior a la UR per a cirurgia reconstructiva. Enguany han valorat 4 dones, encara que cap ha acceptat la cirurgia reconstructiva. Cal tindre en compte que alguns casos no requereixen reconstrucció, però sí un seguiment, a més de suport psicològic des de la sexologia.

Quan les dones són diagnosticades d'MGF se'ls ofereix la possibilitat de rebre atenció psicosexual, independentment que accedisquen a la cirurgia de reconstrucció. Enguany han rebut atenció psicosexual 9 dones.

Dones procedents de la Unitat de Referència en seguiment per sexologia (Centre de Salut Sexual i Reproductiva Font de Sant Lluís)			
Sexologia	2016	2017	2018
Nre. de dones en seguiment	2	8	9
Nre. de consultes	6	26	22

Distribució de casos nous registrats per departament de salut Any 2018	
Departaments de salut	Nre. de casos
Castelló - Hospital General*	4
Dénia	1
Elx - Crevillent	15
Manises	1
València - Doctor Peset	6
València - La Fe	1
València - Hospital General	2
València- Clínic-Malva-rosa	9
Total	39

**Dades dels serveis de ginecologia i obstetrícia
Font: Alumbra*

Segons l'anàlisi dels casos per edat, es dedueix que han sigut diagnosticats durant l'embaràs o el part, la qual cosa posa de manifest que poden correspondre a dones que no han fet un seguiment de l'embaràs amb la matrona d'atenció primària. El 2018, dels 39 casos detectats, 7 són xiquetes de menys de 16 anys.

Han aflorat casos nous gràcies a la implementació del protocol, però, al seu torn, el seguiment és complex i requereix un esforç de coordinació cada vegada més gran en el registre.

El departament d'Elx-Crevillent acumula 15 casos (el 38 % del total de casos) a causa de la implicació del servei de ginecologia en la detecció de casos.

El document de *Compromís preventiu* constitueix una eina més en la prevenció primària de la mutilació. L'objectiu d'aquest document és informar els pares i les mares procedents de països amb alta prevalença de l'MGF sobre les conseqüències, tant per a la salut com les legals, a les quals s'enfronten els qui porten a terme aquesta pràctica quan viatgen al seu país d'origen.

Des de 2018 està disponible directament en SIA i ORION. S'han incorporat a la prevenció de l'MGF en xiquetes les unitats d'atenció al viatger o els serveis de prevenció per on passen nombroses persones que viatjaran a l'estranger perquè se'ls administren determinades vacunes.

La Comissió de Seguiment de la Mutilació Genital Femenina es reuneix anualment per a avaluar periòdicament els resultats de les actuacions dutes a terme per a garantir l'aplicació del protocol en tots els serveis sanitaris i la coordinació d'aquests amb altres sectors i agents implicats.

Així mateix, el *Pacte valencià contra la violència de gènere i masclista*, signat al setembre de 2017, recull, entre les seues mesures, l'impuls a la prevenció i la detecció precoç de la mutilació genital femenina.

Pacte valencià contra la violència de gènere i masclista. Grau d'execució de les mesures compromeses per la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública. 2018

La Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública s'ha compromés a un total de 25 mesures. Aquestes mesures inclouen, entre altres, la prevenció de la violència en l'entorn sanitari, la millora de l'atenció sanitària integral i la coordinació amb altres recursos especialitzats.

Mesures del Pacte valencià contra la violència de gènere	Execució
Mesura 1. Continuar amb la campanya permanent «Espai segur i lliure de violència de gènere» en tots els centres sanitaris públics.	Sí
Mesura 2. Difondre materials informatius amb disseny universal sobre violència de gènere adreçats a dones que acudisquen a consultes sanitàries.	Sí
Mesura 3. Actes de sensibilització general en hospitals i altres centres sanitaris, que coincidisquen amb dates clau.	Sí
Mesura 4. Formació i sensibilització en violència de gènere als i les professionals de la salut.	Sí
Mesura 5. Implementació del Pla d'igualtat, per a personal gestionat per la Conselleria.	85 %
Mesura 6. Desenvolupament d'activitats de conscienciació amb associacions per a la prevenció de la mutilació genital femenina.	Sí
Mesura 7. Atenció preferent, si és necessari, de les dones en situació de violència de gènere pels equips interdisciplinaris de salut mental, quan haja sigut a conseqüència del maltractament.	Sí
Mesura 8. Aplicació del procediment de gestió interna de conflictes per a combatre l'assetjament sexual, per raó de sexe, identitat sexual o de gènere en centres sanitaris.	Sí
Mesura 9. Aplicació d'un procediment àgil en els centres sanitaris per a la mobilitat laboral de dones en situació de violència de gènere i masclista.	Sí
Mesura 10. Elaboració de tallers de coeducació afectivosexual, basats en el foment de les relacions igualitàries i les tasques per a construir relacions saludables.	Sí

Mesures del Pacte valencià contra la violència de gènere	Execució
Mesura 11. Creació, en cada departament de salut, d'una comissió contra la violència de gènere.	Sí
Mesura 12. Realització d'un cribratge universal per a la detecció precoç i la prevenció de la violència de gènere a les dones de més de 14 anys que acudisquen als centres sanitaris.	Sí
Mesura 13. Aplicació del protocol d'atenció a les dones en situació de violència de gènere en els serveis d'urgències hospitalàries.	Sí
Mesura 14. Impuls d'acords de coordinació per a garantir l'atenció psiquiàtrica urgent de les dones, les xiquetes i els xiquets víctimes, si escau.	Sí
Mesura 15. Aplicació del protocol d'actuació sanitària en dones amb addiccions i violència de gènere en el marc de l'Estratègia europea en matèria de lluita contra la droga 2013-2020.	Sí
Mesura 16. Aplicació de les mesures previstes en el Pla de prevenció de suïcidis i gestió de la conducta suïcida a la Comunitat Valenciana, que incideixen en la prevenció i la intervenció amb dones en situació de violència de gènere i masclista.	50 %
Mesura 17. Fer campanyes per a signar el compromís informat, abans de viatjar, per a previndre la mutilació genital femenina en xiquetes.	Sí
Mesura 18. Aplicació del protocol d'actuació sanitària davant de la mutilació genital femenina.	Sí
Mesura 19. Formació a professionals de la psiquiatria i la psicologia dels dispositius de salut mental per a una anàlisi i un abordatge correctes de la violència de gènere i els efectes d'aquesta sobre la salut mental.	Sí
Mesura 20. Desenvolupament d'activitats de conscienciació per a la prevenció de l'esterilització de dones i homes amb discapacitat o diversitat funcional, així com la formació en salut sexual reproductiva.	No
Mesura 21. Creació de recursos d'atenció socio sanitària d'acollida residencial per a dones amb conductes addictives en situació de violència de gènere.	Sí
Mesura 22. Col·laborar en la derivació de dones en situació de violència de gènere, de l'àmbit sanitari a altres recursos socials (policials, jurídics, assistencials, etc.).	Sí
Mesura 23. Establir un circuit àgil en la remissió dels informes mèdics per presumpta violència de gènere, dels serveis sanitaris a l'Administració de justícia.	No
Mesura 24. Establir protocols de coordinació entre serveis socials, serveis de salut i forces de seguretat de l'Estat, per a oferir una resposta eficaç a les situacions de violència que pateixen les dones amb discapacitat, en col·laboració amb les organitzacions socials especialitzades.	No
Mesura 25. Anàlisi de les dades relatives a l'ús dels serveis sanitaris per part de les dones que han tingut un ingrés hospitalari o han mort a conseqüència de la violència de gènere.	No

10.2.3. Igualtat d'oportunitats en la política de recursos humans. Els plans d'igualtat

La Llei d'igualtat efectiva entre dones i homes (Llei 3/2007) estableix l'obligatorietat d'elaborar plans d'igualtat en les empreses amb més de 250 persones en les plantilles, així com en les

administracions públiques. L'elaboració del 1r Pla d'igualtat de la Conselleria es concreta 9 anys després d'haver-se aprovat la Llei d'igualtat.

1r Pla d'igualtat de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública

El Pla d'igualtat de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública es va publicar en el DOGV el 16 de juny de 2016. La Comissió d'igualtat de Caràcter Paritari (organitzacions sindicals amb representació en la Mesa Sectorial de Sanitat i la Conselleria) és l'encarregada d'avaluar el grau de compliment de les mesures que estableix el pla.

El grau d'execució del conjunt de les mesures se situa, el 31 de desembre de 2018, en el 85 %. El resum d'accions més rellevants ja executades per a acomplir les mesures és el següent:

- Creació de les comissions d'igualtat en tots els departaments de salut, la funció de les quals és la implementació del pla.
- Augment de la presència de dones en càrrecs directius, que ha passat del 46,96 %, l'any 2016, al 51,64 %, el 2018.
- Incorporació al temari d'oposicions del 1r Pla d'igualtat, la Llei d'igualtat (3/2007) i la Llei integral contra la violència de gènere (1/2004).
- Incorporació de millores en el Decret 192/2017 de selecció i provisió.
- Aprovació de la Instrucció per a eliminar discriminacions en l'accés a l'ocupació temporal en situacions d'embaràs, maternitat, paternitat.
- Consideració del part com a supòsit equiparable a l'efecte de permís per malaltia de familiar.
- Extensió del permís de lactància al pare, independentment que la mare treballe o no.
- Ampliació del permís de maternitat des de la setmana 37 o la setmana 35, si és un embaràs múltiple.
- Elaboració del procediment de protecció a la maternitat i lactància natural per a treballadores d'institucions sanitàries. Amb 1.252 avaluacions per situació d'embaràs o lactància. Anys 2016-2017.
- Elaboració de 7 edicions del curs del Pla d'igualtat (formació contínua de l'EVES de 2017-2018).
- Elaboració d'un Curs d'investigació amb perspectiva de gènere (EVES-2018).
- Elaboració de tallers i jornades, en tots els departaments, sobre igualtat, violència de gènere, etc.
- Elaboració de dues jornades d'investigació sanitària amb perspectiva de gènere (2017-2018), amb lliurament de 13 reconeixements per a les investigacions que han incorporat la perspectiva de gènere (2018).
- Formació en igualtat i violència de gènere per a les comissions de gestió interna de conflictes (10 hores en cada una de les cinc edicions del curs).
- Avaluacions de llocs de treball per les unitats perifèriques de prevenció de riscos laborals (UPRL) amb perspectiva de gènere. (9.515). Anys 2016 al 2018, els dos inclosos.
- Elaboració del Pla integral de prevenció de les agressions del personal sanitari.
- Reducció d'un terç de la jornada sense efectes econòmics per a treballadores del sistema sanitari públic valencià en situació de violència de gènere.
- Elaboració del *Protocol per a la mobilitat de centre de treball de les treballadores en situació de violència de gènere*, al qual s'han acollit, fins ara, 32 dones.
- Elaboració de la *Guia breu per a l'ús no sexista del llenguatge en l'àmbit sanitari*.
- Foment del llenguatge inclusiu.

- Revisió de les denominacions de totes les categories i els llocs de treball en CIRO.

Assetjament sexual, per raó de sexe, orientació i identitat de gènere en l'àmbit sanitari

Una altra de les mesures previstes en el 1r Pla d'Igualtat és l'actuació davant de l'assetjament sexual, per raó de sexe, orientació i identitat de gènere en l'entorn laboral. Juntament amb el Servei de Prevenció de Riscos Laborals, s'ha avaluat el funcionament de les comissions de gestió interna de conflictes.

Per motiu d'assetjament sexual o per raó de sexe s'han obert 5 expedients disciplinaris i 13 informacions prèvies (2016-2018).

Aplicació del Protocol per a la mobilitat de centre de treball de les treballadores en situació de violència de gènere

Aquest protocol es va publicar en el DOGV el 22 de novembre de 2017. Aquest protocol estableix un procediment àgil i amb les màximes garanties de confidencialitat perquè les treballadores de la sanitat pública valenciana puguen traslladar-se a un altre centre de treball. A més, unes altres mesures que poden sol·licitar són la reducció de la jornada de treball sense minvament retributiu o la reordenació de la jornada, que facilita l'atenció integral a les treballadores.

El procediment està disponible en la web i es pot activar per via telemàtica, de manera que s'evita la doble victimització de la dona.

L'aplicació d'aquestes mesures es resumeix en el quadre següent:

Aplicació de mesures per a les treballadores en situació de violència de gènere	
Motiu	Nombre
Canvi de centre	11
Reducció de la jornada	10
Altres mesures: reordenació de la jornada, canvi de servei, etc.	7

Altres plans d'igualtat

Tant els consorcis hospitalaris com les fundacions d'investigació adscrites o vinculades a la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, disposen de plans d'igualtat, ja que tenen relació jurídica pròpia.

Des de la Unitat d'Igualtat s'ha impulsat l'elaboració d'aquests plans, encara que no siguen de compliment legal obligat perquè tenen menys de 250 persones en plantilla, i han d'estar coordinats perquè el contingut d'aquests estiga alineat amb el Pla d'Igualtat de la Conselleria.

El 2018 s'han aprovat 3 plans d'igualtat, per la qual cosa, actualment, totes les fundacions i consorcis (excepte la Fundació de l'Hospital Provincial de Castelló que té una plantilla de tan sols 12 persones) disposen de plans d'igualtat. La vigència d'aquests s'especifica en la taula següent:

Plans d'igualtat de les fundacions d'investigació sanitària		
Fundació	Pla d'igualtat	Vigència
Fundació per al Foment de la Investigació Sanitària i Biomèdica de la Comunitat Valenciana (FISABIO)	Sí	2017-2020
Institut d'Investigació Sanitària La Fe (IISLaFe)	Sí	2017-2021
Institut d'Investigació Sanitària de l'Hospital Clínic de València (INCLIVA)	Sí	2016-2019
Fundació Centre d'Investigació Príncep Felip (CIPF)	Sí	2018-2022
Fundació d'Investigació de l'Hospital General Universitari de València (FHGUV)	Sí	2018-2021
Institut d'Investigació Sanitària i Biomèdica d'Alacant (ISABIAL)	Sí	2018-2021
Fundació de l'Hospital Provincial de Castelló (FHPrCs)	No	

Plans d'igualtat de les concessions administratives		
Concessió	Pla d'igualtat	Vigència
Manises	Sí	? - 2015
Dénia	Sí	2019-2023
Torreveija	Sí	2018-2022
Elx - Crevillent	Sí	2013-2018

Plans d'igualtat dels consorcis		
Concessió	Pla d'igualtat	Vigència
Hospital Provincial de Castelló	Sí	En elaboració el 2n pla
Hospital General de València	Sí	En elaboració el 2n pla

10.2.4. Informes d'impacte de gènere en la normativa

La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, conté una referència expressa a la necessitat que en l'elaboració de normes s'observe la perspectiva de gènere. En concret, en l'article 19 estableix que "els projectes de disposicions de caràcter general i els plans d'especial rellevància econòmica, social, cultural i artística que se sotmeten a l'aprovació del Consell de Ministres han d'incorporar un informe sobre l'impacte d'aquests per raó de gènere".

També, el Reial decret 1083/2009, de 3 de juliol, que regula la memòria de l'anàlisi d'impacte normatiu, refereix que en l'impacte per raó de gènere s'han d'analitzar i valorar els resultats que es puguin aconseguir de l'aprovació de la norma per a l'eliminació de desigualtats i la consecució d'objectius d'igualtat d'oportunitats i de tracte entre dones i homes.

Fins a mitjan 2015, els informes d'impacte de gènere eren un mer tràmit i no responien a la metodologia consensuada per a l'elaboració correcta d'aquests. És a partir de la creació de la Unitat d'Igualtat quan s'impulsa l'elaboració d'aquests informes perquè responguen a l'objectiu.

Els **informes d'impacte de gènere** que s'han elaborat per la Unitat d'Igualtat han sigut:

- **Any 2016:** 17
- **Any 2017:** 18
- **Any 2018:** 15

També s'han revisat totes les normes perquè responguen a un llenguatge inclusiu.

10.2.5. Impuls de l'ús de llenguatge inclusiu en l'àmbit sanitari

L'ús no sexista del llenguatge contribueix a dur a terme comportaments i conductes personals i col·lectives respectuoses amb la igualtat de gènere i la diversitat en el nostre entorn, i d'ací la importància d'aquest. En l'àmbit sanitari s'ha d'impulsar el llenguatge inclusiu en els plans, les estratègies i els protocols, de manera que s'anomenen dones i homes i se'ls faça, també, visibles i protagonistes de l'atenció sanitària.

L'elaboració de la *Guia per a un ús no sexista del llenguatge en l'àmbit sanitari* es configura com una eina per a millorar la igualtat de tracte de dones i homes, mitjançant un llenguatge que visibilitze les dones, que evite els estereotips sexistes d'algunes expressions i que els done identitat pròpia.

Per a impulsar aquesta utilització s'han dut a terme 3 tallers de llenguatge inclusiu.

Documents revisats per la Unitat d'Igualtat		
	2017	2018
Total	78	156